

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 6.

V Ljubljani, 15. marcija 1876.

Tečaj XVI.

Pedagogika.

Katoličanje poznamo le jedno zveličavno cerkev, tako nam je tudi pedagogika le jedna prava, namreč kerščanska, ki prihaja iz nauka katoliške cerkve. Kerščanski pedagogiki je nasproti nekerščanska; ali poganška ali modroslovna. Posameznega razločka tukaj ne bodemo iskali, niti ga naštevali, a bistveni razloček je v nauku od izvirnega greha, in strogo tako, kakor ga učí katoliški verozakon: natorne moči so opešale, a prosta volja je ostala, volja je k hudemu nagnjena, a človek se lahko hudemu ustavlja, človek je bil rešen večnega pogubljenja, a milost Božja tudi vedno podpira njegovo svobodno delavnost. — Pedagogi pred Kristom večinoma niso vedeli, da je hudo človeku prirojeno, umoslovska (racionalistična) pedagogika še sedaj taji to prirojeno zlo. Ako nekateri pedagogi, ki v teoriji oporekajo cerkvi, v djanji pa vendar mladino cerkveni verdevajo, nam to zopet jasno priča, da je zastoj vsako prizadevanje, ako se hoče kerščanska etika, pa tudi vednostna pedagogika osloboditi cerkvenih nauk. Nauk od izvirnega greha ne vpliva samo na rabo pokoril, marveč tukaj gre tudi za pripomočke k zveličanju, da! o vsem namenu človekovem, ker le tačas, ako poznamo prvotni stan človekov, ako vemo, kaj je po grehu postal, in kaj zopet lahko postane, pa tudi ima biti, bodemo poznali smoter vsega odgojevanja. Ako gre tedaj zato, da določimo, v čem se razločuje kerščanska pedagogika od nekerščanske, in od take, ki ne poudarja kerščanstva, pridemo do teh le prednost pri kerščanski pedagogiki.

1. Ona pozna svoj nalog, ki je v tem, da vodi človeka nazaj do njegove prvotne svetosti in pravičnosti. Ako si prizadeva nekerščanska pedagogika, da se v človeku prikaže misel (ideja) človečanstva, hoče pa

kerščanska pedagogika misel o Bogu zopet vresničiti, in človeka povzdigniti, da se poverne k Očetu in k življenju v Bogu. Kdor ne veruje na Božje razodenje, si tudi ne more misliti, kakšen bi mogel biti človek v svojem prvotnem stanu, ne more imeti idejo o človečanstvu, ker po človeku, ko je v zmote zabredel, se ne da posneti taka idealna misel. Vse človeško dejanje in nehanje bi bilo potem polno nasprotovanja brez konca in kraja, a nikjer rešenja; v svetovni zgodovini bi se odgajal le svetovni duh. Le cerkev je ohranila pravo zavest, kar je prav in kar ni prav, kar je dobro in kar je hudo; kjer so pa modrijani, bodisi še tako spretni miselci stavili meje dobremu in hudemu, tam je bilo nasprotovanje in poslednjič smešnjava.

2. Le cerkev ima v odgojo potrebna sredstva. Ako hoče odgoja človeka usposobiti, da bode iz proste volje po svoji ideji pravično živel, mora o človeku pravi t. j. kerščanski nazor imeti, in ako je njen nazor tak, nima potem drugih sredstev, da človeka tija pripelje, da je pravi človek, kakor jih ima cerkev. Pravi človek je le tist, ki je v pravem razmerji do Boga, ki spozna resnico, čigar serce je polno ljubezni do Boga in ki spoznano resnico spolnuje s prosto voljo. Ako je to pravi namen odgoji, je jasno samo ob sebi, da se to le doseže s cerkvenimi pripomočki. Pripomočki so pred vsem le-ti:

a) Poduk v cerkvenem verozakonu in v npravni, posebno pa poduk, da kristijan ni le poklican za nebesa, marveč tudi v to, da nebeško kraljestvo silo terpi, in le silni je zadobe, a da kristijan vse zamore v tem, ki ga krepča. A zarad tega se časno nima zanemarjati in nad nebesi ne smemo zemlje pozabiti, kakor da bi bili ljudje za nebeško kraljestvo najspretnejši, naj bolj okorni za časno, marveč zemsko ljubimo le toliko, da nas ne odvraca od našega nadzemskega poklica; in v sv. pismu je naravnost delo zapovedano: „Kdor ne dela, naj ne jé“, in dalje, „kdor je kradel, naj ne krade več, marveč naj dela in s svojimi „rokami dela dobro, da bo mogel podeliti temu, ki ima pomankanje“.

b) Sveti zakramenti. Sv. zakramenti ne podele le milosti, ampak nakladajo tudi dolžnosti temu, kdor jih sprejme in tirjajo, da se človek skerbno pripravi. — Le mislimo na sv. kerst in na sv. pokoro. Po jedni strani pripravljanje, po drugi strani pa prizadevanje, spolnovati sprejete dolžnosti, to dvoje je nejvažnejše pri odgoji otrok, berzdá pa tudi odrašcene. Kaj pa, kdor terga, kar je skupaj, in ko je raztergal, to še pretresuje, najde zlo tam, kjer cerkev napeljuje k milosti. Kdor namreč spoved ima za kakšno posamezno unanjo dejanje, ki deli odpuščenje grehov, ta bo spoved kar precej obsodil. Kdor jo pa ima, kakor tudi cerkev uči, za izraz spokornega serca, kateri spremlja kes in prošnja za usmiljenje in se kaže v tem, da se človek poniža samega sebe, svojo voljo zataji, da za greh zadostuje in svoje življenje poboljša, no,

ta ne bode dvomil nad odpuščenjem grehov, kaj bi sicer človek še mogel storiti, da se mu greh odpusti! To velja sploh od vseh zakramentov.

(Dalje prih.)

Učitelj Ljudomil v nadaljevalni šoli.

V.

Prosta toplota.

Ljud. Minul je sv. Gregor, in ta je, kakor pravijo, prvi pomladanski dan. Kolike spremembe v tem kratkem času! Pred 14 dnevi je še debel sneg pokrival gore in doline, sedaj že vidimo tu pri nas kopno zemljo, po solnčnatih bregovih se je prikazal beli zvonček, ki hoče pozvoniti, da bodo tudi druge cvetlice pokazale svoje glavice. Vire in vrelce napaja snežnica; veselo šumljajo in ženejo svoje valčke proti potoku. Po gozdih in logih so se oglasili krilati pevci, ki so po zimi tužno omolknili; berstje po drevji se že napenja in poveršje zemlje bode kmalo dobilo ves drugačen obraz.

Učen. Le prepočasi se vse to godi. Dolgo že imamo južno vreme, vendar pa se povsod noče sneg stajati, kako lepo bi bilo, če bi v malo dneh zginil, da bi potem hitro zeleneti začelo.

Ljud. Povedal sem vam že, da sneg za tajanje veliko toplote potrebuje, zato se le počasi topi posebno ondi, kjer ga je veliko nakupičnega. Pa tudi to je neizrekljivo modro vravnal neskončno dobrotljivi stvarnik; kajti, če bi se sneg in led začetkom pomladanskega časa hitro, v malo dneh stajal, kakor si vi želite, bi naj strašnejši in nevarnejši povodnji neizrekljivo veliko škodo naredile. Že letos so po naglem tajanju snega nekatere reke tako močno narasle, da so stopile čez svoje bregove in so, kakor se bere po časnikih, posebno v nekterih mestih ljudi spravile v velik strah, pa so tudi res že veliko škode napravile. Vidite toraj, da ni vse dobro, kar si vi želite. Pa vernimo se k zvezani toploti.

Učen. Obljubili ste nam zadnjič, da nam bote povedali nekaj izgledov o zvezani toploti.

Ljud. Precej vam pokažem tak izgled. Glejte tukaj imam svinčeno kroglo, zavijem jo v popir, da se prav tesno na kroglo prileže, primem jo s klešami, deržal jo bom nekoliko časa nad gorečo svečo, — glejte krogla je v popirju se raztopila, popir pa se ni vžgal. Kdo mi more to razložiti, zakaj se popir ni vnel, ko se je svinec vendar raztopil?

Učen. Tega pa že izmed nas nobeden ne bo vedel.

Ljud. Popir več toplote potrebuje, da se vžge kakor svinec, da se topi, in vso toploto, katero popir od plamena prejema, oddaja topečemu se svincu.